

KAMPEN OM VITA HUSET

Institutet för
mediestudier

Kampen om Vita huset

Det amerikanska presidentvalet 2020 i svenska nyhetsmedier

Bengt Johansson*

Under 2020 publicerade svenska nyhetsmedier gigantiska mängder nyheter om det amerikanska presidentvalet. Det har dock varit ifrågasatt. Flera röster menar att det inte finns någon rim och reson i att lägga så mycket resurser på en valrörelse i ett annat land. Dagens Nyheter utrikeskorrespondent Henrik Brandão Jönsson hävdar att redaktörerna ”USA-knarkar”.¹ Kollegan David Isaksson, som också är kritisk, skriver i *Journalisten* att medieuppmärksamheten för Donald Trump nästan är lika stor som för de svenska partiledarna.² I *Svenska Dagbladet* menar Thomas Steinfeld, före detta kulturchef för *Süddeutsche Zeitung*, att det stora medieintresset för det amerikanska presidentvalet ”kan ge intrycket att Sverige är den 51:a delstaten”.³

Försvaret för rapporteringen har inte låtit vänta på sig. Ekots utrikeschef Ginna Lindberg säger att USA-valet ses som avgörande för hela världen, inte minst ifråga om globala frågor som klimat- och säkerhetspolitik.⁴ Det stora publikintresset är ett annat argument som lyfts fram för att försvara de stora satsningarna. Caspar Opitz, redaktionschef på *Dagens Nyheter* konstaterar att läsarintresset är ”enormt”.⁵

En annan och även den återkommande kritik handlar om hur bevakningen sett ut. Ger den en rättvis bild av valrörelsen, kandidaterna och den fond mot vilken den utspelas? Eller är det snarast en nidbild av amerikansk politik och samhällsliv som möter den svenska mediepubliken? En lika vanlig synpunkt är att bevakningen är vinklad, att den är starkt färgad av att stödja den demokratiska presidentkandidaten. Svenska Dagbladets Malin Ekman berörde dessa aspekter i sin uppmärksammade artikel om svenska mediers bevakning av amerikansk politik.⁶ Detsamma gjorde Magnus Alselind i en krönika om Expressens rapportering av presidentvalet.⁷

Kritiken mot USA-bevakningen är inte ny. Sverige har alltid gett stort utrymme åt nyheter från USA. Redan på 1970-talet visade Stig Hadenius hur västcentrerat det svenska nyhetssystemet var och så har det fortsatt (Hadenius, 1971).

Den här rapporten visar hur de svenska nyhetsredaktionerna bevakade USA-valet de sista fyra veckorna före valdagen den 4 november 2020. Det är en begränsad studie, så till vida att den bygger på de nyheter som publicerats i papperseditionerna och huvudsändningarna i de största svenska nyhetsredaktionerna under den sista valrörelsemånaden. Med andra ord ingår inte den bevakning som skett på andra plattformar och format. Trots begränsningen hoppas vi att rapporten kan ge ett underlag till en diskussion om kvaliteten på den svenska bevakningen av det amerikanska presidentvalet.

I rapporten redovisas resultaten fördelade på mediegrupper (morgonpress = *DN*, *SvD*, kvällspress = *Aftonbladet*, *Expressen*, etermedier = *Rapport* i *SVT*, *Ekot* i *SR* samt *Nyheter* i *TV4*). Enskilda redaktioner kommenteras om de avviker från det generella mönstret.

Metoden som används är kvantitativ innehållsanalys, där vi i stort sett använder samma analyschema som görs i *Medievalsundersökningarna*, där de svenska nyhetsmediernas bevakning av svenska valrörelser genomförs (se Johansson & Strömbäck, 2019; Johansson, 2017; Nord & Strömbäck, 2017; Asp & Bjerling, 2013). Vi kan därmed jämföra resultaten av hur det amerikanska presidentvalet bevakas jämfört med en svensk valrörelse och i viss mån även bevakningen av det senaste EU-valet (se Johansson, 2020a). För mer detaljer om metod, se appendix.

Vi tackar Kalle Färm för arbetet med kodningen av denna studie.

* Bengt Johansson är professor i journalistik och masskommunikation vid JMG, Göteborgs universitet.

¹ <https://www.journalisten.se/nyheter/kritik-mot-mediernas-massiva-usa-bevakning>

² <https://www.journalisten.se/kronika/cowboys-och-indianer-pa-nyhetsplats>

³ <https://www.svd.se/sa-blev-sverige-europas-mest-amerikaniserade-land>

⁴ <https://sverigesradio.se/artikel/7563890>

⁵ <https://www.journalisten.se/nyheter/kritik-mot-mediernas-massiva-usa-bevakning>

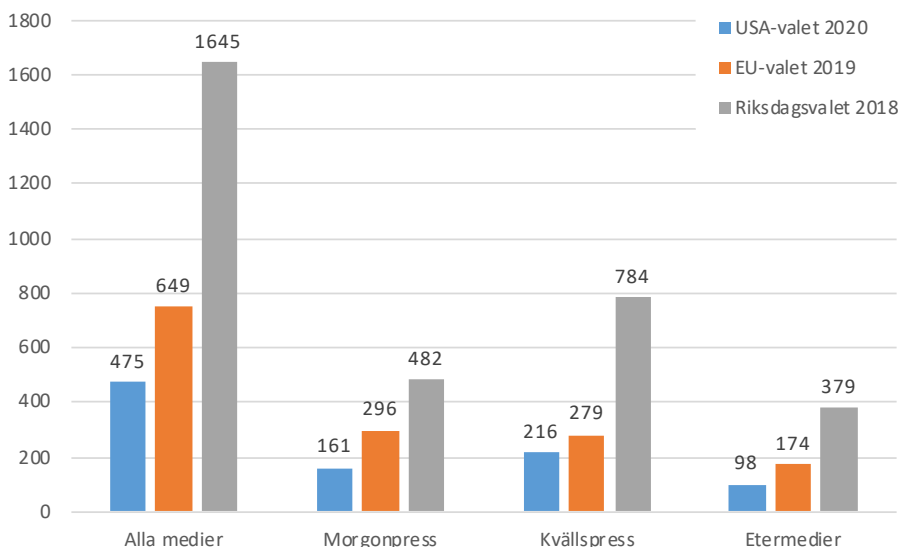
⁶ <https://www.svd.se/new-york-times-misstag-upprepas-nu-i-sverige/av/malin-ekman>

⁷ <https://www.expressen.se/kronikorer/magnus-alselind/svenska-medier-maste-skaffa-sig-fler-perspektiv>

En omfattande nyhetsbevakning

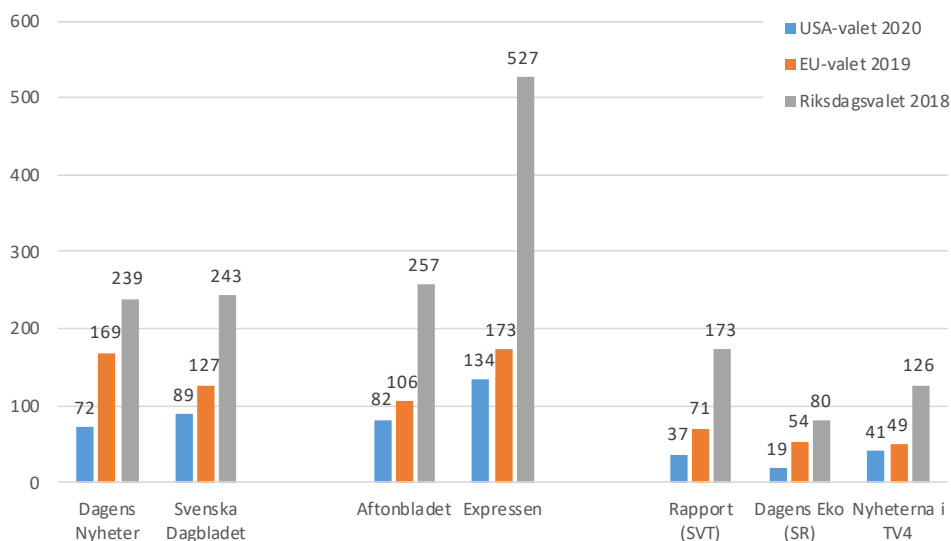
I analysen ingår 475 nyhetsartiklar och nyhetsinslag. Som redan påpekats är svenska nyhetsmediers bevakning mycket mer omfattande än så. Gör vi en sökning på Retriever hittar vi ungefär dubbelt så många träffar på sökordet USA+president*+val* i de medier som ingår i analysen. Detta eftersom vi då tar med allt onlinematerial och andra typer av program än rena nyhetsändringar.

Figur 1. Analyserade artiklar/inslag i svenska nyhetsmediers rapportering av USA-valet 2020, EU-valet 2019 och riksdagsvalet 2018 fördelat på medietyp (antal).

Källa: USA-valsundersökningen 2020, EU-valsundersökningen 2019 och Medievalsundersökningen 2018.

Figur 2. Analyserade artiklar/inslag i svenska nyhetsmediers rapportering av USA-valet 2020, EU-valet 2019 och riksdagsvalet 2018 fördelat på redaktion (antal).

Källa: USA-valsundersökningen 2020, EU-valsundersökningen 2019 och Medievalsundersökningen 2018.

Huvudresultat

- Mest om USA-valet i kvällspressen (EU-valet mest i morgonpress)
- Ca en tredjedel USA-val jämfört med den svenska riksdagsvalrörelsen 2018
- USA-valet får ca 75 procent av nyhetsintresset jfr med EU-valet
- Relationen mellan de olika medieslagen i USA-valet är i stort sett identisk jämfört med EU-valet och riksdagsvalet
- TV4 uppmärksammade USA-valet lika mycket som EU-valet – DN, Rapport och Ekot går i andra riktningen (mycket mindre om USA-val jämfört med EU-val)

Vad handlade bevakningen om?

(1) Sakfrågorna, spelet och skandalerna

Tabell 1. Gestaltningar av politik i svenska nyhetsmediers rapportering av USA-valet 2020 och riksdagsvalet 2018 fördelat på mediegrupper (procent).

	Alla medier	Morgonpress	Kvällspress	Etermedier
Sakgestaltning	36 (44)	45 (54)	26 (30)	44 (57)
Spelgestaltning	55 (46)	50 (39)	60 (57)	53 (33)
Skandalgestaltning	6 (11)	6 (7)	14 (13)	3 (10)
Summa procent	100 (100)	100 (100)	100 (100)	100 (100)
Antal artiklar/inslag	468 (1 590)	159 (469)	211 (794)	98 (367)

Kommentar: Nyheter där gestaltningen inte kunde bedömas har uteslutits från analysen. Siffrorna från riksdagsvalet 2018 inom parentes. Morgonpress=DN, SvD, Kvällspress=AB, Exp., Etermedier=Ekot (SR), Nyheterna (TV4), Rapport (SVT).

Källa: USA-valsundersökningen 2020 och Medievalsundersökningen 2018.

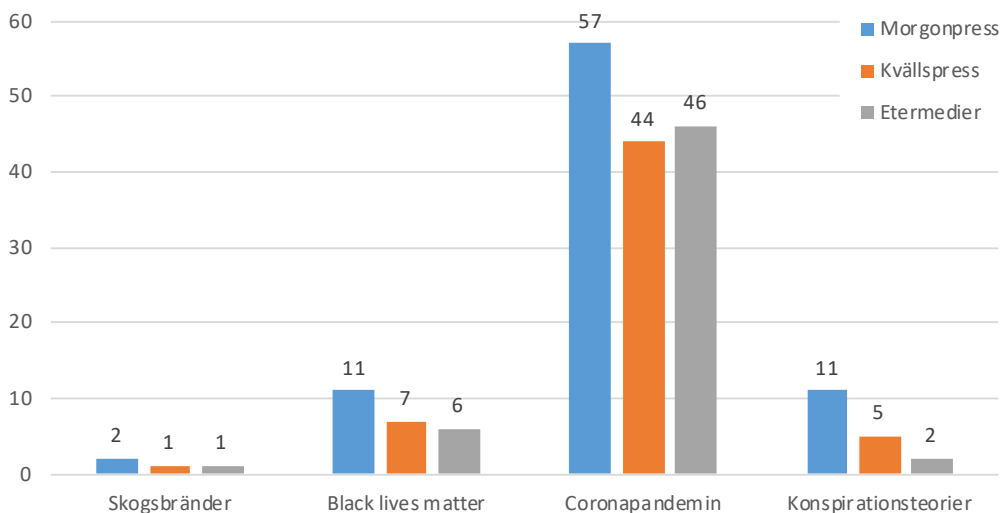
Huvudresultat

- Spelgestaltning är tydligast i kvällspress
- Lite skandalgestaltning
- Mindre sakgestaltning än i riksdagsvalet
- Kvällspressens bevakning liknar mest den som gjordes riksdagsvalsrörelsen – mer annorlunda i morgonpress och etermedier
- Tydligast spelgestaltning i *Expressen*, minst i *Ekot*

Vad handlade bevakningen om?

(2) Händelserna

Figur 3. Corona, bränder, Black lives matter och konspirationsteorier i svenska nyhetsmediers rapportering av USA-valet 2020 (procent).

Kommentar: Morgonpress=DN, SvD, Kvällspress=AB, Exp., Etermedier=Ekot (SR), Nyheterna (TV4), Rapport (SVT).

Källa: USA-valsundersökningen 2020.

Huvudresultat

- Corona dominerar stort
- Alla medietyper gör ungefär samma nyhetsvärdering
- Morgonpress lite mer om corona (*SvD*), Black lives matter (*DN*) & konspirationsteorier (*SvD*)
- Skogsbränderna fick inte alls samma genomslag som de som skedde året innan

Vad handlade bevakningen om?

(3) Sakfrågorna

Tabell 2. Dagordningens topp-5-lista i svenska nyhetsmediers rapportering av USA-valet 2020 och riksdagsvalet 2018 fördelat på mediegrupper (procent).

	Alla medier	Morgonpress	Kvällspress	Etermedier
Värdfrågor	32 (15)	31 (13)	33 (16)	33 (15)
Polis/rättsväsende	24 (10)	26 (8)	22 (9)	20 (12)
Miljöfrågor	8 (10)	6 (8)	8 (10)	11 (12)
Ekonomi	7 (4)	6 (4)	7 (3)	9 (4)
Utrikespolitik	5 (1)	8 (2)	5 (1)	6 (0)
Antal	732 (2 335)	311 (778)	270 (977)	151 (580)

Kommentar: Siffrorna från riksdagsvalet 2018 inom parentes. Morgonpress=DN, SvD, Kvällspress=AB, Exp., Etermedier=Ekot (SR), Nyheterna (TV4), Rapport (SVT).

Källa: USA-valsundersökningen 2020 och Medievalsundersökningen 2018.

Huvudresultat

- Värdfrågor (corona + sjukvårdsförsäkring) och polis och rättsväsende (BLM & Högsta domstolen) dominerar
- Större centrering kring några färre sakfrågor jämfört med riksdagsvalsbevakning – 5-i-topp samlar 76 % jfr med 54 %
- Skogsbränderna slår igenom i miljöfrågan
- Samma topplista som i riksdagsvalet (förutom invandring), men det handlade om andra saker
- Inga stora skillnader mellan mediegrupper, men *Rapport* sticker ut (inte så koncentrerat till enskilda frågor utan mer jämnt fördelat)

Vad handlade bevakningen om?

(4) Vilka syntes?

Tabell 3. Aktörer i svenska nyhetsmediers rapportering av USA-valet 2020 och riksdagsvalet 2018 fördelat på mediegrupper (procent).

	Alla medier	Morgonpress	Kvällspress	Etermedier
Politiker	49 (76)	52 (74)	47 (78)	45 (77)
Myndigheter	13 (8)	14 (10)	12 (4)	9 (11)
Samhällsaktörer	37 (12)	31 (12)	40 (15)	45 (11)
Övriga	1 (4)	2 (4)	1 (3)	1 (1)
Summa	100 (100)	100 (100)	100 (100)	100 (100)
Antal	2 583 (9 186)	965 (2 835)	1 168 (4 680)	450 (1 671)

Kommentar: Siffrorna från riksdagsvalet 2018 inom parentes. Morgonpress=DN, SvD, Kvällspress=AB, Exp., Etermedier=Ekot (SR), Nyheterna (TV4), Rapport (SVT).

Källa: USA-valsundersökningen 2020 och Medievalsundersökningen 2018.

Huvudresultat

- Mindre politikercentrerat i bevakning av USA-valet
- Samma tendens i alla medier
- Mer fokus på andra samhällsaktörer, framförallt enskilda medborgare och delvis högeraktivistiska grupper, amerikanska medier/kändisar och experter
- Mest politikerfokus i morgonpress i USA-valet – samhällsaktörer (läs ”medborgare”) mest i etermedier

Valrörelsejournalistikens form och stil

(1) Mätningarna – vem vinner, vem förlorar?

Tabell 4. Redovisning och referenser till opinionsmätningar i svenska nyhetsmediers rapportering av USA-valet 2020 och riksdagsvalet 2018 fördelat på mediegrupper (procent).

	Alla medier	Morgonpress	Kvällspress	Etermedier
Redovisning	2 (6)	4 (7)	1 (6)	2 (4)
Referens	27 (20)	33 (23)	22 (20)	29 (15)
Summa procent	100 (100)	100 (100)	100 (100)	100 (100)
Antal artiklar/inslag	475 (1 645)	161 (482)	216 (784)	98 (379)

Kommentar: Siffrorna från riksdagsvalet 2018 inom parentes. Morgonpress=DN, SvD, Kvällspress=AB, Exp., Etermedier=Ekot (SR), Nyheterna (TV4), Rapport (SVT).

Källa: USA-valsundersökningen 2020 och Medievalsundersökningen 2018.

Huvudresultat

- Mer fokus på opinionsundersökningar i morgonpress
- SvD och Rapport mest redovisande och refererande till opinionsundersökningar
- Kvällspress och morgonpress har bytt plats jämfört med riksdagsvalet

Valrörelsejournalistikens form och stil

(2) Politik som krig, spel, strategi och fokus på personer

Tabell 5. Olika typer av gestaltningar i svenska nyhetsmediers rapportering av USA-valet 2020 och riksdagsvalet 2018 fördelat på mediegrupper (procent).

	Alla medier	Morgonpress	Kvällspress	Etermedier
Vinnare & förlorare	34 (22)	38 (25)	32 (23)	34 (15)
Strategi & taktik	20 (24)	28 (27)	15 (23)	20 (20)
Sport & krig	19 (18)	24 (23)	19 (17)	10 (9)
Framträdande & stil	63 (62)	63 (65)	66 (52)	55 (68)
Personliga egenskaper	30 (11)	32 (17)	31 (8)	24 (2)
Privatliv	28 (14)	27 (21)	34 (10)	18 (6)
Summa procent	100 (100)	100 (100)	100 (100)	100 (100)
Antal artiklar/inslag	475 (1 645)	161 (784)	216 (492)	98 (379)

Kommentar: Nyheter där gestaltningen inte kunde bedömas har uteslutits från analysen. Siffrorna från riksdagsvalet 2018 inom parentes. Morgonpress=DN, SvD, Kvällspress=AB, Exp., Etermedier=Ekot (SR), Nyheterna (TV4), Rapport (SVT).

Källa: USA-valsundersökningen 2020 och Medievalsundersökningen 2018.

Huvudresultat

- Fokus på vinnare och förlorare, personliga egenskaper och privatliv (jfr med riksdagsval)
- Många gemensamma drag i valrapportering (strategi & taktik, sport & krig, framträdande och stil)
- Mer strategi i morgonpress
- Mer privatliv i kvällspress
- Etermedierna generellt lägre på många indikatorer

Valrörelsejournalistikens form och stil

(3) Beskrivande eller tolkande journalistik?

Tabell 6. Beskrivande och tolkande journalistik i svenska nyhetsmediers rapportering av USA-valet 2020 och riksdagsvalet 2018 fördelat på mediegrupper (procent).

	Alla medier	Morgonpress	Kvällspress	Etermedier
Beskrivande	70 (74)	59 (69)	68 (75)	91 (74)
Tolkande	30 (26)	41 (31)	32 (25)	9 (26)
Summa procent	100 (100)	100 (100)	100 (100)	100 (100)
Antal artiklar/inslag	473 (1 645)	160 (482)	215 (784)	98 (379)

Kommentar: Siffrorna från Medievalsundersökningen inom parentes. Morgonpress=DN, SvD, Kvällspress=AB, Exp., Etermedier=Ekot (SR), Nyheterna (TV4), Rapport (SVT). Källa: USA-valsundersökningen 2020 och Medievalsundersökningen 2018.

Huvudresultat

- Framförallt beskrivande journalistik – i alla medietyper
- Mest i etermedier och minst i morgonpress
- Men skillnader mellan medier inom grupperna – *Expressen* mest beskrivande i pressen och *Aftonbladet* minst (tillsammans med DN)
- Ekot bara beskrivande
- Mer tolkande jämfört med en svensk valrörelse (fler intervjuer med experter och analyser)

En balanserad bevakning?

(1) Vem syntes mest?

Tabell 7. Uppmärksamhet för presidentkandidaterna och partierna i svenska nyhetsmediers rapportering av USA-valet 2020 fördelat på mediegrupper (procent).

	Alla medier	Morgonpress	Kvällspress	Etermedier
Republikanerna	58	58	60	56
Demokraterna	42	42	40	44
Donald Trump	67	68	68	61
Joe Biden	33	32	32	39
Trump/Pence	65	67	65	60
Biden/Harris	35	33	35	40
Summa procent	100	100	100	100
Antal	1 872/1 256/1 380	710/456/498	833/554/601	329/246/281

Kommentar: Morgonpress=DN, SvD, Kvällspress=AB, Exp., Etermedier=Ekot (SR), Nyheterna (TV4), Rapport (SVT).

Källa: USA-valsundersökningen 2020.

Huvudresultat

- Stort fokus på presidentkandidaterna i bevakningen ($1256/1875 = 67\%$)
- Republikanerna och president Donald Trump fick mest uppmärksamhet
- Etermediernas uppmärksamhet är mer jämnt fördelad, tydligast i *Rapport*

En balanserad bevakning?

(2) AB-index

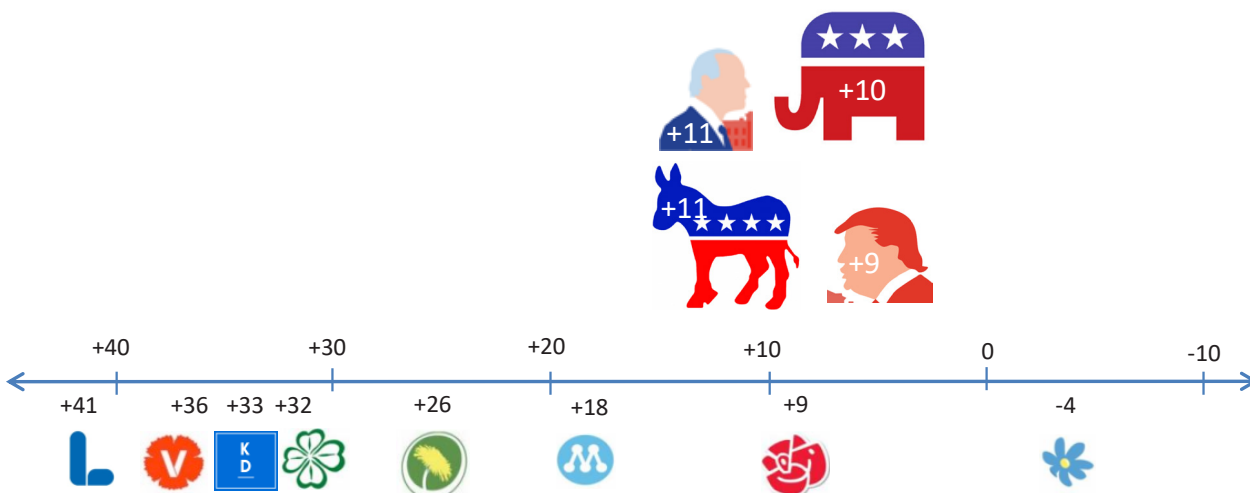
Tabell 8. Behandling av presidentkandidaterna och partierna i svenska nyhetsmediers rapportering av USA-valet 2020 (AB-index).

	Alla medier	Morgonpress	Kvällspress	Etermedier
Republikanerna	+10	+7	+11	+10
Demokraterna	+11	+12	+10	+13
Donald Trump	+9	+6	+12	+8
Joe Biden	+11	+8	+11	+15
Trump/Pence	+10	+7	+12	+8
Biden/Harris	+12	+6	+14	+16

Kommentar: AB-index bygger på ett sammanfattande mått av hur aktörer uppmärksammas (agerar, omtalas positivt, omtalas negativt och totalt antal agerande/omtalande) i medierna och kan variera mellan +100 (= mycket positiv behandling) och -100 (= mycket negativ behandling). Siffrorna från Medievalsundersökningen inom parentes. Morgonpress=DN, SvD, Kvällspress=AB, Exp., Etermedier=Ekot (SR), Nyheterna (TV4), Rapport (SVT).

Källa: USA-valsundersökningen 2020.

Figur 4. Behandling av presidentkandidaterna och partierna i svenska nyhetsmediers rapportering av USA-valet 2020 och riksdagsvalet 2018 (AB-index).

Kommentar: AB-index = ett sammantaget mått på medieuppmärksamhet, beröm och kritik.

Huvudresultat

- En balanserad bevakning av USA-valet
- Bättre behandling i kvällspress – framförallt republikanerna
- Störst skillnad i etermedier - TV4 sticker ut med mer positiv behandling av Demokraterna
- Rapport och Ekot balanserade

En balanserad bevakning?

(3) Kritisk rapportering

Tabell 9. Andel kritik när presidentkandidaterna och partierna omtalas i svenska nyhetsmediers rapportering av USA-valet 2020 (procent).

	Alla medier	Morgonpress	Kvällspress	Etermedier
Republikanerna	33	35	33	30
Demokraterna	27	27	30	19
Donald Trump	36	41	34	31
Joe Biden	25	28	27	18
Trump/Pence	34	39	33	31
Biden/Harris	24	28	25	17
	1 095/777	414/296	496/337	185/144
	839/417	310/146	378/176	151/95
Antal	893/487	333/165	391/210	169/112

Kommentar: Måttet bygger på andel kritiska omdömen av det totala antalet som görs. Siffrorna från Medievalsundersökningen inom parentes. Morgonpress=DN, SvD, Kvällspress=AB, Exp., Etermedier=Ekot (SR), Nyheterna (TV4), Rapport (SVT).

Källa: USA-valsundersökningen 2020.

Huvudresultat

- Generellt mer kritik mot Republikanerna och Donald Trump/Mark Pence
- Bilden av Trump vs Biden är mest polariserad
- Minst skillnad i kvällspressen
- Skillnad i kritiken mot Trump vs Biden är minst i *Rapport* och störst i *Nyheterna* i TV4

En balanserad bevakning?

(4) Politiker eller journalistkritik?

Tabell 10. Politiker eller journalister som kritiker när presidentkandidaterna och partierna omtalas i svenska nyhetsmediers rapportering av USA-valet 2020 (procent).

	Alla medier		Morgonpress		Kvällspress		Etermedier	
	Politiker	Journ.	Politiker	Journ.	Politiker	Journ.	Politiker	Journ.
Republikanerna	26	40	21	26	29	37	31	33
Demokraterna	33	17	41	21	51	16	57	15
Donald Trump	25	39	21	45	30	35	25	33
Joe Biden	53	18	40	20	58	19	67	13
Trump/Pence	27	38	22	44	31	35	30	33
Biden/Harris	45	8	38	20	61	17	63	13
	267/169		106/63		119/83		42/23	
	221/93		92/35		93/43		36/15	
Antal	225/102		94/10		94/46		40/16	

Kommentar: Måttet bygger på andel kritiska omdömen av det totala antalet som görs. Raderna summerar inte till 100 procent eftersom det också förekommer andra som ger kritiska omdömen (vanliga amerikaner, myndighetsrepresentanter, politiker i andra länder mm). Morgonpress=DN, SvD, Kvällspress=AB, Exp., Etermedier=Ekot (SR), Nyheterna (TV4), Rapport (SVT).

Källa: USA-valsundersökningen 2020.

Huvudresultat

- När Biden kritiseras är det i första hand från politiker
- När Trump kritiseras är det oftare från journalister (OBS! Det innefattar också den ”journalistiska rösten”, dvs beskrivningar av kritik utan tydlig avsändare)
- Mönstret tydligast när det gäller presidentkandidaterna
- Minst tydligt i etermedier

Kampen om Vita huset – utrikesjournalistiken och det demokratiska uppdraget

I tio tabeller och tre figurer har de ledande svenska nyhetsmediernas bevakning av det amerikanska presidentvalet 2020 redovisats. Mängden nyheter var omfattande och de delar av bevakningen som fångas in i denna undersökning ger ett underlag för ett antal reflektioner kring utrikesjournalistikens sätt att bevaka valrörelser i andra länder.

Är det för mycket bevakning? För att säga något om det måste omfattningen av rapporteringen jämföras med något annat. USA-valet fick inte lika mycket nyhetsuppmärksamhet som förra riksdagsvalet 2018, utan ungefär en tredjedel. Jämför vi istället med EU-valet 2019, blir dock inte skillnaden lika stor. Visserligen får EU-valet mer bevakning än USA-valet, men skillnaden är inte särskilt stor. Presidentvalet i USA 2020 får ungefär 25 procent mindre bevakning än EU-valet 2019 i de ledande svenska mediernas nyheter. Men därtill kan man ju lägga att USA-valet bevakats intensivt under lång tid med primärval och andra nyheter.

Men rangordningen av de olika valens medietäckning under den sista valrörelsemånaden verkar ändå rimlig. Riksdagsvalet är viktigast för de svenska väljarna och får mest bevakning. EU-valet på andra plats och även om man kan argumentera att stor del av svensk lagstiftning sker i Bryssel är ändå inte EU-parlamentet lika avgörande som riksdagen för svenska väljare. USA-valet hamnar på tredje plats, knappt efter EU-valet i nyhetsvärde. Rangordningen är kanske inget att bråka om, men även om USA är en världsmakt och besluten där påverkar hela världen, måste man nog ändå ge kritikerna rätt ur ett bildningsperspektiv. Att vi får veta mer om amerikanska valsystem och vad som pågår in i minsta detalj än hur EU fungerar får nog hänföras på kontot publikintresse. Nyheter från USA lockar läsare och tittare mer än EU-nyheter (se Truedson, 2020). Men det är knappast viktigare för svenska medborgare.

Tittar vi på journalistiken är det ganska slående att sättet att bevaka USA-valet har klara paralleller med hur svenska valrörelser tar sig ut i nyheterna. Det finns en mall för hur bevakningen ser ut, en sorts generiskt nyhetsrapportering av valrörelser oavsett var de sker. Andelen artiklar och inslag som fokuserar på strategi/taktik, sport/krig samt framträdande/stil hos kandidater är ganska likartad i USA-valet 2020 och riksdagsvalet 2018. Avvikelserna är i stor utsträckning kopplade till karaktären på det politiska system som bevakas, där exempelvis personcentrering är starkare i ett land där kampen om presidentposten står mellan två kandidater. Men även villkoren för utrikesjourna-

listiken slår igenom, exempelvis i behovet av att förklara och tolka sammanhang i högre grad när spelplanen kan antas vara mer okänd för mediepubliken.

Men det är också så att de skillnader som finns i hur olika nyhetsmedier bevakar svenska val i stort sett också avspeglar sig i hur presidentvalet i USA presenterades för nyhetskonsumenterna. Stil och form kopplat till olika medietyper hänger med, oavsett om det handlar om en valrörelse här hemma eller på andra sidan jordklotet. Så starka är genrekonventionerna som är knutna till hur morgonpress, kvällstidningar och etermedier gör politisk journalistik. Dessa skillnader kan också skönjas ner på redaktionsnivå.

Ska vi återvända till kritiken som diskuterades i inledningen – om mediebilderna av kandidaterna och de respektive dominerande partierna i USA-valet – finns det några saker att stanna upp inför. Skillnaden i hur de svenska medierna presenterade de två kandidaterna och respektive parti kan hänföras till det nyhetsvärde president Donald Trump har och också skapar genom sitt agerande (och twittrande). Men också som en konsekvens av den ”maktbonus” som sittande regeringar har kopplat till medieuppmärksamhet (Green-Pedersen m fl., 2017; Johansson & Strömbäck, 2019). Denna uppmärksamhetsbonus gör också att de båda presidentkandidaterna och deras partier i slutändan ändå får ungefär samma behandling när vi sammanfattar mediernas behandling i AB-index (se tabell 8). Det Trump vinner i uppmärksamhet förlorar han i att bevakningen är mer kritisk. Men det ska sägas, skillnaden i kritisk bevakning mellan kandidaterna är mindre än man kunnat tro (tabell 9), inte minst om man beaktar den kritik som framförts om svenska mediernas bild av Donald Trump.⁸ Kanske har också diskussionen mest att göra med hur kritiken mot presidentkandidaterna framförts? Kritik mot Joe Biden och demokraterna står oftast Donald Trump och republikaner för. Medan kritiken av presidenten ofta refereras som en del i den journalistiska berättelsen, ibland utan direkt avsändare eller att journalisterna själva framför kritiken i krönikor och analyser.

Frågan man måste ställa då är om skillnaden i mediebilderna är rimlig eller om den är orättvis. Nu ska det påpekas att den mer negativa bilden av Donald Trump till stor del kan tillskrivas hur han agerar och på olika sätt bryter mot vedertagna normer om hur en president ska bete sig. Att göra så ger ofta en negativ mediebild, som inte alltid är en nackdel eftersom den går att använda för att visa att man är en outsider och utmanare till den rådande ordningen (se Ekström & Johansson, 2019). Men jag skulle vilja avsluta med att ifrågasätta uppfattningen att utrikesjournalistiken med nödvändighet måste vara balanserad och tanken

⁸ <https://www.epochtimes.se/Svenske-radgivaren-i-Vita-huset-Medier-i-Sverige-ger-en-ensidig-bild-av-Trump>

att begrepp som opartiskhet och saklighet med automatik handlar om en helt balanserad bevakning.

I ett demokratiskt samhälle har medierna till uppdrag att informera allmänheten och granska överheten. Framförallt är det till journalistiken som detta som uppdrag knyts, vilket grundas i generella demokratiteorier med ideal om en upplyst medborgare. Från en svensk kontext kan dessa ideal också hänföras till regeringsformen, då journalistikens uppdrag kan bidra till den fria åsiktsbildningen (Asp, 1992, 2007; Johansson, 2015).

Ibland läggs också andra ideal till listan om vad som är mediernas uppdrag i en demokrati, såsom att vara en arena för offentlig debatt, lyfta fram medborgarnas röster och mobilisera politiskt deltagande. Lite beroende på de demokratiteoretiska utgångspunkterna kommer kraven på medierna och journalistiken se lite olika ut (Marx Ferree, Gamson, Gerhards, & Rucht, 2002; Strömbäck, 2005).

Det finns en lång tradition av att försöka utvärdera rapporteringen av svenska valrörelser (se Gardeström, 2020; Johansson, 2020a). Syftet är att klargöra vilket beslutsunderlag som väljarna fått sig till livs. Har de med hjälp av rapporteringen kunnat göra ett upplyst val? I dessa studier har ofta begrepp som balans varit i fokus. Dessa är då dels härledda från de krav på saklighet och opartiskhet som public service råder under, men också från de demokratimodeller som nämndes ovan.

Idealet är att medierna ska vara opartiska genom att det ska finnas balans i rapporteringen. Ingen ska gynnas eller missgynnas oskäligt, utan medborgarna ska få en rättvis bild av hur sakfrågor och framförallt de aktörer som bär upp sakfrågorna (dvs politikerna) skildras.

Ibland lyfts detta ideal även till utrikesjournalistiken. För ett antal år sedan (2004) hade vi till exempel i Sverige en debatt om opartiskhet och utrikesjournalistik, då Sveriges Radios korrespondent Cecilia Uddén kritiserades för uttalanden om att hon föredrog demokraten John Kerry före republikanen George W Bush.⁹

Jag menar att vi måste skilja mellan bedömningskriterierna för bevakning av en svensk valrörelse och de som sker i andra länder. För en svensk valrörelse är det demokratiteoretiska kravet på journalistiken att vi ska kunna välja mellan olika alternativ. Samma krav gäller knappast för bevakningen av presidentvalet i USA. I stort sett ska ingen som läser svenska nyhetsmedier använda innehållet som beslutsunderlag. Vi behöver istället utrikesnyheter för att orientera oss i omvärlden, att göra den begriplig. Därmed kan inte opartiskhetskrav likställas med balans, som knappast

är ett rimligt eller ens önskvärt krav på hur svenska medier bevakar valrörelser i andra länder. Opartiskhet bör istället ses i termer av allsidighet. Att vi ska begripa de världsbilder och mekanismer som styr väljare och politiker i andra länder. Det betyder inte nödvändigtvis att svenska journalister ska skriva lika mycket eller ens på samma sätt om partier och kandidater till politiska ämbeten när omvärlden når en svensk mediepublik. Men bilden ska vara allsidig. Det är så omvärlden blir begriplig.

Hur ska vi då se på svenska mediers bevakning av presidentvalet 2020 i USA? En väldigt omfattande bevakning, även om den under sista månaden inte var lika stor som under senaste riksdagsvalet. Balanserad? Ja, givet de indikatorer som vi vanligtvis mäter partiskhet i valrörelser nyhetsbevakning. Men som sagt, balans är inte allt. Kanske bör allsidighetskravet vara mer accentuerat? Frågan är då vad siffrorna säger om allsidighet. Givet att vi primärt i denna studie främst undersökt dagordning och aktörers behandling har vi endast begränsade möjligheter att ge ett definitivt svar. Vi kan dock komma en liten bit på väg genom att gå tillbaka till tabell 2 och tabell 3, som fokuserade på vilka som syntes och vilka frågor som fanns på dagordningen.

Som ett grovt mått på allsidighet skulle man kunna argumentera för att bilden vi ska få av ett val i andra länder inte bara bör fokusera på de politiker som ställer upp. Eftersom vi inte ska rösta på dem bör inte bevakningen vara så centrerad kring politiker som nyheter från en svensk valrörelse. Dessutom borde vi också få en bred inblick i de frågor som rör sig i det land som bevakas. En bred bild av dagordningen med andra ord. Ställer vi upp dessa kriterier faller USA-bevakningen ut till sin fördel ifråga om bilden av aktörer och till sin nackdel ifråga om vilka frågor som fanns på mediedagordningen. USA-bevakningen är inte lika fokuserad på politiker utan berättar om vanliga människor och ger även andra röster en plats. Däremot är mediebilderna av vilka sakfrågor som valet handlar om mer begränsat än från en svensk valrörelse.

Men vi talar ändå om jämförelser och vad som är en rimlig nivå är som alltid svårt att uttala sig om. Längre kommer vi inte än att konstatera att i jämförelse med en svensk valrörelse var bevakningen av presidentvalskampanjen i USA både lite bredare (vem syntes?) och lite smalare (vilka frågor kom fram?). Är det allsidigt så det räcker? Det är i alla fall annorlunda än mediebilderna av en svensk medievalrörelse.

⁹ <https://www.svd.se/dom-mig-efter-min-garning>
<https://www.journalisten.se/nyheter/uddendebatt-drog-storpublik>

Referenser

- Asp, Kent, & Bjerling, Johannes (2014). *Mediekratin – mediernas makt i svenska val*. Stockholm: Ekerlids.
- Asp, Kent (1992). *Uppdraget: journalistiken och den moderna demokratin*. Stockholm: Tiden & Svenska journalistförbundet.
- Asp, Kent (2007). Fairness, Informativeness, and Scrutiny. The Role of News Media in Democracy. *Nordicom Review* 28: 31–50.
- Gardeström, Elin (2020). Objektivitet och vänstervridning – när professor Westerståhl skulle mäta Sveriges Radios nyheter och ville begränsa journalisternas yttrandefrihet. I Elin Gardeström & Lars Truedson (red.), *Sanning, förbannad lögn och journalistik – om journalistikens anspråk på att säga sanningen* (s. 161–183). Stockholm: Institutet för mediestudier.
- Green-Pedersen, Christofer, Mortensen, Peter B., & Thesen, Gunnar (2017). The incumbency bonus revisited. Causes and consequences of media dominance. *British Journal of Political Science* 47(1), 131–148.
- Hadenius, Stig (1971). *Nyheter från TT*. Stockholm: Bonniers.
- Johansson, Bengt (2017). Medievalrörelsen 2014. I Bengt Johansson & Lars Truedson (red.), *När makten står på spel – journalistik i valrörelser* (s. 22–57). Stockholm: Institutet för mediestudier.
- Johansson, Bengt & Strömbäck, Jesper (2019). *Kampen om mediebildens. Nyhetsjournalistik i valrörelsen 2018*. Stockholm: Institutet för mediestudier.
- Johansson, Bengt (2015). Journalistiken, objektiviteten och partiskheten. I Michael Karlsson & Jesper Strömbäck (red.), *Handbok i journalistikforskning* (s. 189–206). Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, Bengt (2002a). Stick ut, men gör det på rätt sätt! Partiskheten i nyhetsbevakningen av EU-valet 2019. I Lars Truedson (red.), *När besluten drog till Bryssel stannade journalistiken hemma. En granskning av svensk EU-journalistik* (s. 99–130). Stockholm: Institutet för mediestudier.
- Johansson, Bengt (2020b) Den svårfångade objektiviteten – journalistiken, partiskheten och sakligheten. I Elin Gardeström & Lars Truedson (red.), *Sanning, förbannad lögn och journalistik – om journalistikens anspråk på att säga sanningen* (s. 141–160). Stockholm: Institutet för mediestudier.
- Marx Ferree, Myra; Gamson, William A, Gerhards, Jurgen & Rucht, Dieter (2002). Four models of the public sphere in modern democracies. *Theory and Society* 31: 289–234.
- Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (2018). *Svenska valrörelser. Väljare, medier och partier under 2000-talet*. Stockholm: Santérus förlag.
- Strömbäck, Jesper (2005). In Search of a Standard: four models of democracy and their normative implications for journalism. *Journalism Studies* 6(3): 331–345.
- Truedson, Lars (red.) (2020). *När besluten drog till Bryssel stannade journalistiken hemma – en granskning av EU-journalistik*. Stockholm: Institutet för Mediestudier.

Appendix

Urval och metod

Tidsperiod: De fyra sista veckorna innan valet, inkl. valdagen (7 oktober 2020–3 november 2020).

Medier: *Aftonbladet*, *Expressen*, *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet*, *SVT Rapport* (19.30), *TV4 Nyheterna* (19.00) och *SR Ekot* (16.45)

Innehållsmässigt urval tidningar: Nyhetsjournalistiskt bearbetade artiklar publicerade i huvudtidningen (signerade av journalister eller tagna från nyhetsbyråer) och som i bild, rubrik eller ingress explicit refererar till aktörer eller ämnen med koppling till valet i USA (exempelvis, men inte nödvändigtvis, via en toppbanner med ”USA-VALET 2020” eller dylikt).

M.a.o. ingår EJ ledare, kultursidor eller krönikor av s.k. gästkrönikörer. Nyhetsanalyser eller krönikor på nyhetsplats författade av tidningens egna journalister som berör dessa ämnen ingår.

Den version av tidningarna som lästs är de som medierna själva publicerat på sina hemsidor som ”dagens e-tidning”.

Innehållsmässigt urval TV: Alla inslag i dessa sändningar (undantaget ”puffar” i öppningen) som berör aktörer eller ämnen med koppling till valet i USA.

Versionerna som studerats är de som medierna själva publicerat på sina Play-sidor.